

**НЯНГИЙН ТЭСВЭРЖИЛТЭЭС СЭРГИЙЛЭХ САЛБАР
ДУНДЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (2017-
2020)-НИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТҮРГЭВЧИЛСЭН
ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

2021 оны 9 дүгээр сар 15

ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ

Нянгийн тэсвэржилтээс сэргийлэх салбар дундын үйл ажиллагааны төлөвлөгөө (2017-2020)-ний хэрэгжилтэд түргэвчилсэн үнэлгээ хийх

Хамрах хүрээ

Төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж буй байгууллага, хариуцан ажиллаж буй эрх бүхий хүмүүс, үйл ажиллагаанд хамаарах баримт бичиг

Арга зүй

1. Холбогдох хүмүүстэй уулзах, мэдээлэл авах, утсаар ярих, цахимаар харилцах.
2. Баримт бичиг нотолгоог цуглуулах

Баримт бичиг:

- Нянгийн тэсвэржилтээс сэргийлэх салбар дундын төлөвлөгөө
- Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хууль, 2017
- Эм, эмнэлгийн хэрэглэгдэхүүний хуулийн төсөл, 2021
- Мал, амьтны гаралтай хүнсний түүхий эд дэх эм, пестицидийн үлдэгдлийн хяналтын үндэсний хөтөлбөр /2019-2023/
- Сайдын тушаалууд
- Байгууллагын даргын баталсан журмууд
- Байгууллагуудын тайлан, албан тоот
- Судалгааны өгүүллүүд
- ХХААХҮЯ. “Малын эмийн үлдэгдлийн хяналтын хөтөлбөрийн хяналт шинжилгээ үнэлгээний 2020 оны тайлан”.
- Нянгийн тэсвэржилттэй холбоотой, англи хэлнээс орчуулж, хэвлүүлсэн материал
- Антибиотикийн талаарх мэдлэг, хандлагыг дээшлүүлэх Дэлхийн 7 хоногийн үйл ажиллагаатай холбоотой тайлангууд
- Үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын тайлан
- Нэмэлт мэдээлэл

Уулзаж ярилцсан, утсаар болон цахимаар холбогдсон хүмүүс:

1. Ч. Амаржаргал, ЭМЯ, БХЗГ-ын ахлах мэргэжилтэн
2. Х. Алтангэрэл, ХХААХҮЯ, БХЗГ-ын ахлах шинжээч
3. П. Цэцгээ, ЭЭХХЗГ, Эмийн аюулгүй байдлын тандалт судалгааны газрын дарга
4. н. Нарангэрэл, ЭЭХХЗГ, Эмийн аюулгүй байдлын тандалт судалгааны газрын мэргэжилтэн
5. Д.Баярсайхан, ХӨСҮТ-ийн дэд захирал
6. Н. Цогбадрах, ЗӨСҮТ-ийн захирал
7. Э. Оюунчимэг Сүрьеэгийн лавлагаа лаборатори
8. С. Уянга, УНТЭ-ийн Эм зүйн албаны дарга
9. Ш. Гансаруул, УХТЭ-ийн Эм зүйн албаны дарга
10. Т. Отгонбилэг, УГТЭ-ийн Эм зүйн албаны дарга
11. Р. Эрдэнэтунгалаг, ЭМЯ, ЭМСХХ-5 төслийн менежер
12. Энхтуяа, МЭХ-ийн лабораторийн эрхлэгч
13. Э. Эрдэнэчимэг, ДЭМБ, СТГ-ын мэргэжилтэн
14. В. Энхтөр, НҮБ, МАЭМБ-ын зөвлөх

Үр дүн

Нянгийн тэсвэржилтээс сэргийлэх салбар дундын төлөвлөгөө (НТССДТ)-нд 6 чиглэлд нийт 69 нэрийн үйл ажиллагааг хийж хэрэгжүүлэхээр тусгагдсан. Бүрэн биелсэн 40 /58%/, хагас биелэлттэй 20/29%/, биелээгүй 9 /13%/, хэрэгжилтийн хувь 86.9% байна.

Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг чиглэл тус бүрээр авч үзвэл:

1. Чиглэл 1. Нянгийн тэсвэржилтээс сэргийлэх салбар дундын хамтын ажиллагааг бий болгох, эрхзүйн орчныг боловсронгуй болгох

Энэ чиглэлд 9 ажил төлөвлөсөн. НТССДТ-ний хэрэгжилтийг хангах техникийн ажлын хэсэг ЭМЯ болон ХХААХҮЯ-нд байгуулагдсан. Нянгийн тэсвэржилтийн үндэсний чуулганыг хамтран 2017, 2019 онд зохион байгуулсан. 2019 оны 11-р сард ДЭМБ-ын дэмжлэгтэйгээр НТССДТ-ний хэрэгжилтийн талаар олон талын оролцоотой конференци зохион байгуулсан байна. Хүн болон малд хэрэглэх нянгийн эсрэг эмийг зөвхөн эмчийн жороор олгох хууль эрхзүйн орчинг боловсронгуй болгохын тулд УИХ-ын энэ намрын чуулганаар батлуулахаар бэлтгэж буй Эм, эрүүл мэндийн хэрэглэгдэхүүний хуулийн төсөлд тодорхой заалтууд тусгагдсан, 2017 онд батлагдсан Малын эрүүл мэндийн тухай хуульд мал, амьтны эмийн зохистой хэрэглээг нэвтрүүлэх, хянах эрх зүйн зохицуулалтыг шинээр оруулсан, мал амьтны гаралтай хүнсний түүхий эд дэх эм, пестицидын үлдэгдлийн хяналтын үндэсний хөтөлбөр гаргахаар заасны дагуу ХХААХҮ-ийн сайдын тушаалаар 2019-2023 онд хэрэгжүүлэх үндэсний хөтөлбөрийг батлан гаргасан байна.

Хүний эрүүл мэндийн салбарт ЭМС-ын А539 тоот тушаалын дагуу эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээтэй холбоотой халдвар, түүний дотор нянгийн тэсвэржилтийн мэдээллийг ЭМБ-үүд сар бүр ipc@nccd.gov.mn цахим хаягаар эргэн мэдээлэх болсон, харин мал эмнэлгийн салбарт ийм мэдээлэл гардаггүй байна.

Хүний болон малын эмийн зөвлөлөөс шинээр бүртгэгдэж буй, бүртгэлээс хасагдсан нянгийн эсрэг эм (НЭЭ)-ийн талаарх мэдээллийг хагас жил тутам солилцох ажил хийгдээгүй, үндэсний хэмжээнд нянгийн тэсвэржилтийн мэдээллийг нэгтгэх, дүн шинжилгээ хийх механизм хараахан бүрдээгүй байна.

2. Чиглэл 2. Нянгийн тэсвэржилтийн илрүүлэлт, тандалтыг сайжруулах

Нянгийн тэсвэржилтийн илрүүлэлт, тандалтыг сайжруулах зорилтын хүрээнд нийт 13 ажил хийж гүйцэтгэхээр НТССДТ-нд тусгасан бөгөөд олон улсын удирдамж, ДЭМБ-ын НТ-ийн тандалтын гарын авлагад үндэслэн "Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээтэй холбоотой халдварыг тандах заавар"-ыг ЭМС-ын 2019 оны А539 тоот тушаалаар батлан гаргаж, эрүүл мэндийн байгуулагууд хэрэгжүүлж буй, ХӨСҮТ, ЗӨСҮТ зэрэг байгууллагын нян судлалын лабораториуд антибиотик мэдрэг чанар, нянгийн тэсвэржилтийг тодорхойлох стандарт ажиллагааны заавруудыг шинэчлэн боловсруулсан, олон улсын болон үндэсний удирдамжид үндэслэн антибиотикийн мэдрэг чанар тодорхойлох, нянгийн тэсвэржилтийг илрүүлэх, сорилт түршилтын үр чадварыг дээшлүүлэх сургалтын материал боловсруулах, ажлын байрны болон зайн сургалт явуулах ажлын хүрээнд ХӨСҮТ, АШУҮИС хамтран 2019, 2020 онд нийслэл, орон нутгийн болон хувийн хэвшлийн ЭМБ-ын лабораториудын микробиологч, эмч мэргэжилтүүдэд ажлын байран дахь 4 удаагийн сургалтыг зохион байгуулсан, Нянгийн тэсвэржилтийн WHONET үндэсний сүлжээг өргөжүүлэн 2019 онд 15 эмнэлгийн НС-ын лаборатори холбогдож байсан бол 2020 онд 10 эмнэлгийн лаборатори нэмэгдсэнээр нийт 25 эмнэлгийн лаборатори уг сүлжээнд холбогдсон байна. ХӨСҮТ-ийн НСЛ нь MNS ISO 15189:2015

стандартаар, УМЭАЦТЛ /Улсын мал эмнэлэг, ариун цэврийн төв лаборатори/, Мал эмнэлгийн эмийн сорилт баталгаажуулалтын улсын лаборатори MNS ISO/EIC 17065:2013 болон MNS ISO/EIC 17025:2018 стандартаар тус тус итгэмжлэгдсэн, НСЛ-иуд гадаад дотоодын үр чадварын сорилд хамрагдсан, хот, хөдөөгийн 14 сүрьеэгийн лабораторид 2020 онд Глобаль сангийн санхүүжилтээр GeneXpert аппарат ханган нийлүүлэгдсэнээр улсын хэмжээнд 21 аймаг, 8 дүүрэг, 2 сум, 3 дахь шатлал, төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн болон бусад 10 эмнэлэг эмэнд тэсвэртэй сүрьеэг оношлох чадавхитай болсон зэргээс үзэхэд энэ зорилтын хүрээнд төлөвлөсөн ажлын дийлэнх нь хэрэгжсэн, харин Ковид 19 цар тахлын нөхцөл байдлаас шалтгаалан НТ-ийн тандалтын дэлхийн сүлжээ (GLASS, WHONET)-нд хүн болон мал эмнэлгийн нян судлалын лабораторийг хамруулах зорилгоор ДЭМБ- аас зөвлөх урьж, сургалт зохион байгуулах ажил хийгдээгүй, НТ-ийн тандалтын дэлхийн сүлжээ (GLASS)-нд нэгдэх ажил хийгдээгүй байна.

3. Чиглэл 3. Халдварын сэргийлэлт, хяналт (ХСХ) - ыг сайжруулах.

Энэ чиглэлд төлөвлөсний дагуу эрүүл мэндийн ажилтнуудын ХСХ-ын талаарх мэдлэг, хандлага, дадлыг үнэлж, ХСХ-ыг сайжруулах зорилгоор эмч мэргэжилтнүүдэд нян судлалын лабораторид хэрэглэх САЗ-ууд, био-аюулгүй ажиллагааны заавар, Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээтэй холбоотой халдвар (ЭТҮХХ)-ыг илрүүлэх идэвхтэй тандалт, Мэс засал болон дурангийн давтан хэрэглэгдэх багажны халдваргүйтгэл, ариутгал зэрэгт хамааралтай сургалтыг 69 удаа зохион байгуулсан, ЭМСайдын 2019 оны А/539 тоот тушаалаар ЭТҮХХ-ыг илрүүлэх тандалттай холбоотой нийт 7 зааврыг батлан гаргасан, бүх шатны ЭМБ-үүд ЭТҮХХ-ын сэжигтэй болон батлагдсан тохиолдлыг “ЭТҮХХ-ын тохиолдлыг мэдээлэх схем”-ийн дагуу дээд шатны ЭМБ-д мэдээлж, улмаар сар бүр ХӨСҮТ-ийн тандалт, судалгааны албанд цаасаар эсвэл ipc@nccd.gov.mn хаягаар мэдээлдэг болсон байна.

ЭМСХХ-5 төсөл хэрэгжсэн нийт 27 ЭМБ-дын төвлөрсөн ариутгал болон халдвар тараах өндөр эрсдэл бүхий тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслийн ариутгал стандартын шаардлагад нийцсэн. Эдгээр байгууллагын ариутгалын тасгуудад багаж угаах, халдваргүйжүүлэх автомат машин, хэт авиан цэвэрлэгч, ус цэвэршүүлэх систем зэрэг 14 нэр төрлийн 272 ширхэг 17.7 тэрбум төгрөгийн өртөг бүхий орчин үеийн багаж тоног төхөөрөмжийг ханган нийлүүлсэн. Эдгээр тоног төхөөрөмж тавигдсанаар эрүүл мэндийн ажилтнуудын халдвар авах эрсдэл буурч, багаж хэрэгслийн ариутгалын чанар, аюулгүй байдал сайжирсан.

Түүнчлэн 21 ЭМБ-ын хог хаягдлын менементийг сайжруулах төслийн хүрээнд аюултай хог хаягдал түр хадгалах байрыг барьж ашиглалтад оруулсан, 760 эмч, мэргэжилтэнд 24 удаагийн сургалт явуулсан.

Мал эмнэлгийн хүрээлэн нянгийн тэсвэржилтийн шинжилгээний үр чадварын сайжруулах 4 удаагийн сургалтыг Завхан, Сэлэнгэ, Улаанбаатар хотын хүн, мал эмнэлэг, хүнсний салбарын 20 лабораторийн 50 гаруй микробиологичдод ажлын байранд нь зохион байгуулсан байна.

Малын гаралтай хүнсний бүтээгдэхүүнээс хүнсний хордлогот халдварын голлох бактер - E.coli, Salmonella spp.-ийн өсгөврийн антибиотикт тэсвэрт чанарын хязгаарлагдмал хэмжээний тандалт судалгааг хийсэн.

КОВИД-19 цар тахал дэгдсэнтэй холбоотойгоор эрүүл мэндийн ажилтнуудын ХСХ талаарх мэдлэг, хандлага, дадлыг сайжруулах сургалтуудыг ЭМЯ, ХӨСҮТ орон даяар аймаг бүрт сургагч багш бэлтгэх замаар болон цахимаар олон улсын байгууллагуудын дэмжлэгтэйгээр хамтран зохион байгуулсан.

4. Чиглэл 4. Нянгийн эсрэг эмийн чанар аюулгүй байдлыг хангах

Нянгийн эсрэг эмийн чанар аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн зайлшгүй шаардлагатай эмийн

жагсаалтыг шинэчлэх, антибиотикийн бүртгэлийн дараах чанар, аюулгүй байдалд тандалт судалгаа хийх, нянгийн эсрэг эмийн эмчилгээний үндэсний удирдамж боловсруулах, нянгийн эсрэг эм үйлдвэрлэж буй үндэсний эмийн үйлдвэрүүдийг GMP шаардлага хангуулах, эмийн зах зээл дэх хуурамч, стандартын бус эмийн тархалтын судалгаа хийх <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s12889-020-08897-x.pdf>, нянгийн эсрэг эмийг зөвхөн жороор олгох үйл ажиллагааг албадан хэрэгжүүлэх журам боловсруулах зэрэг төлөвлөсөн 12 нэрийн үйл ажиллагааны 4.12-т заасан Мэргэжлийн хяналтын байцаагч нарын нянгийн тэсвэржилттэй холбоотой албадан хэрэгжүүлэх чадавхийг сайжруулах гэсэн ажлаас бусад нь ерөнхийдөө бүрэн хэрэгжсэн байна.

5. **Чиглэл 5. Хүний болон малын эрүүл мэндийн салбарт НЭЭ-ийн хэрэглээг зохистой болгох**
- ХХААХҮС-ын 2017 оны А49 - тушаалаар "Улсын бүртгэлд малын эм, эмийн түүхий эд бүртгэх журам, ЭМС-ын 2019 оны А295 тоот тушаалаар Эм, эмийн түүхий эд, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний бүртгэлийн журмыг тус тус шинэчлэн баталж, мөрдөн ажиллаж байна.
- Хүний эрүүл мэндийн салбарт Нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээг тандах ДЭМБ-ын АМС/DDD аргачлалыг танилцуулах 2 өдрийн сургалт 2017 онд сард зохион байгуулагдсан. НЭЭ-ийн хэрэглээг тандах дэлхийн хөтөлбөр, хэрэгжүүлэх ДЭМБ-ын арга зүйг англи хэлнээс орчуулж ЭМБ-уудад тараасан.
- Хүний эрүүл мэндийн салбарт антибиотикийн хэрэглээний тандалт судалгааг ДЭМБ-ын аргачлалаар тооцоолон гаргасан. Монгол улсад антибиотикийн хэрэглээ 1000 хүн ам тутамд ӨТТ-р тооцоолоход 2015 онд хамгийн их 64.4 байсан бол 2018 онд 50.7, 2019 онд 38.7 болж буурсан бна. Эх сурвалж: Монгол улсын антибиотикийн хэрэглээний тандалт судалгаа /2015-2019/. Судалгааны үр дүнг мэргэжлийн сэтгүүлд нийтлүүлснийг дараах сайтаас харж болно. National surveillance of antibiotic consumption in Mongolia [https://www.ijidonline.com/article/S1201-9712\(20\)30991-7/pdf](https://www.ijidonline.com/article/S1201-9712(20)30991-7/pdf).
- Харин мал эмнэлгийн салбарт нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээний судалгаа хийгдээгүй байна. Эмнэлэгт нянгийн тэсвэржилтийг бууруулах лхөтөлбөр /НТБХ /хэрэгжүүлэх гарын авлагыг ДЭМБ-ын жишиг материалд үндэслэн боловсруулан гаргаж эмнэлгүүдэд түгээсэн. УНТЭ ба УГТЭ-т хэрэглэгдэж буй антибиотик эмчилгээний зохистой эсэхийг тогтоох судалгаа хийж үр дүнг мэргэжлийн сэтгүүлд хэвлүүлсэн. Antibiotic Utilization Trends in Two State Hospitals of Mongolia from 2013 to 2017 <https://downloads.hindawi.com/journals/bmri/2019/9160296.pdf>
- Антибиотикийн мэдлэг хандлагыг дээшлүүлэх жил бүрийн дэлхийн 7 хоногоор хэвлэлийн бага хурал зохион байгуулах, антибиотикийн зохистой хэрэглээний мэдээлэл сурталчилгааны багц материалаар хэвлэл мэдээллийн ажилтнуудыг хангах, ЭМ-ийн мэргэжилтнүүдэд зориулсан сургалт явуулах, иргэдийн ЭМ боловсролд зориулж АБ-ийн зохистой хэрэглээний талаар мэдээлэл, зөвлөгөөг цахим хуудас, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан түгээх зэрэг үйл ажиллагааг зохион байгуулж уг арга хэмжээнд эрүүл мэндийн ажилтнуудаас гадна хөдөө аж ахуй, мал эмнэлгийн холбогдох байгууллага, хүмүүс, иргэд оролцдог байна.
- Нянгийн эсрэг эмийг зөвхөн эмчийн бичсэн жороор олгох хуулийн хэрэгжилтийг үнэлэх, хяналт болон албадан хэрэгжүүлэлтийн механизмыг чангатгах ажлын хүрээнд 2020 онд Өмнөговь аймагт малчид болон мал эмнэлгийн нэгжийн түвшинд хэрэглэж байгаа эмийн хэрэглээнд хяналт хийх, мал эмнэлгийн нэгжийн эмийн гарал үүслийг тогтоох, бүртгэлгүй, хугацаа дүүссэн, чанараа алдсан эм бэлдмэл хэрэглэж байгаа эсэхийг тогтоох зорилгоор 14 сумын 31 мал эмнэлгийн нэгж, 9 сумын 112 малчин өрхийн хэрэглэж байгаа малын эм, бэлдмэлд хяналт шалгалт хийсэн байна.

Нянгийн тэсвэржилт, эмийн зохистой хэрэглээний талаарх мэдлэг хандлага дээшлүүлэх үйл ажиллагаанд Баян-Өлгий аймагт малын эмийн үлдэгдлийн талаарх ойлголт, антибиотикийг зохистой хэрэглэх, малын эмчийн заавраар бус дур мэдэн эм бэлдмэл хэрэглэхгүй байх талаар малчид, иргэдэд сурталчлан ажилласан.

Мал, амьтны эм, тэжээлийн нэмэлтийн бүртгэл мэдээллийн цахим сангийн хөгжүүлэлт хийгдэж байгаа бөгөөд 2021 онд багтаан жороор олгох эмийн жагсаалтыг шинэчлэн батлуулахаар ажиллаж байна. Энэ зорилтын хүрээнд төлөвлөсөн 11 үйл ажиллагаа үндсэндээ биелсэн байна.

6. Чиглэл 6. Иргэд, малчид, хүний болон малын эрүүл мэндийн ажилтнуудын нянгийн тэсвэржилтийн талаарх ойлголт, хандлагыг дээшлүүлэх, нянгийн эсрэг эмийн зохистой хэрэглээг төлөвшүүлэх

Антибиотикийг даатгалын жороор олгох үйл ажиллагааг өргөжүүлэн даатгалын жороор олгох антибиотикийг тоог нэмэгдүүлсэн. Эрүүл мэндийн байгууллагууд нянгийн эсрэг эмийн зохистой хэрэглээний сарын аяныг жил бүр зохион байгуулж, иргэдэд чиглэсэн антибиотик эмийг зохистой хэрэглэх зөв дадлыг бий болгох, зайлшгүй хэрэглэх шаардлага гарсан тохиолдолд зөвхөн эмчийн жорын дагуу зөв хэрэглэх талаар сургалт сурталчилгааны ажил зохион байгуулдаг. Харин ЭМБ-үүд зохиосон ажлын тайланг ЭМХТ-д ирүүлэх, бүх тайланг нэгтгэн дүгнэх ажил хангалтгүй байна.

Мал эмнэлгийн салбарт антибиотикийг зохистой хэрэглэх, малын эмийн үлдэгдэл, малын аливаа өвчинд дур мэдэн эм бэлдмэл хэрэглэхгүй байх талаар гарын авлага, сэрэмжлүүлэг бэлтгэн мал эмнэлгийн салбарын мэргэжилтнүүд, иргэд, малчдад түгээх, мэдээллээр хангах зэрэг ажлуудыг хөдөө орон нутагт хийсэн байна.

Говь-Алтай аймгийн Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар, Дэлхийн Зөн ОУБ хамтран аймгийн 88 багт хууль эрх зүйн мэдлэгийг дээшлүүлэх “Аяны богц”-нд эмийн талаарх нугалбар бэлтгэж хийж, сурталчилсан, Дархан Уул аймагт "Антибиотикийн зохистой хэрэглээ, эмийн үлдэгдэлээс сэргийлэх" нугалбар бэлтгэн 500 гаруй малчдад хүргэсэн, ХААИС-ийн Мал эмнэлгийн сургууль Швейцарийн Хөгжлийн агентлагийн "Ногоон алт-Малын эрүүл мэнд" төслийн санхүүжилтээр Малын эмийн тухай ойлголт, эмийн зохистой хэрэглээ" гарын авлагыг 2019 онд 1000 ширхэг, "Малын эмийн зохистой хэрэглээг нэвтрүүлэх, хянах" гарын авлагыг 2020 онд 1000 ширхэгийг тус тус хэвлүүлж малчид, малын эмч, мэргэжилтнүүдэд түгээсэн тухай ХХААХҮЯ-ны “Малын эмийн үлдэгдлийн хяналтын хөтөлбөрийн хяналт шинжилгээ үнэлгээний тайлан”-д дурьдсан байна.

Зорилтын 6.5-д тусгагдсан Ерөнхий боловсролын сургалтын хөтөлбөрт эмийн зохистой хэрэглээ, нянгийн тэсвэржилтийн хор хөнөөлийн талаар тусгуулах санал боловсруулах болон 6.8-д заасан НТ-ийн эдийн засгийн ачааллыг тодорхойлох арга, аргачлалд суралцан, Монгол улсын нөхцөл байдлыг тодорхойлж мэдээлэх ажил хийгдээгүй байна.

Дүгнэлт

Нянгийн тэсвэржилттэй тэмцэх салбар дундын хамтын ажиллагааг бий болгох, эрхзүйн орчныг боловсронгуй болгох ажлын хүрээнд ЭМЯ болон ХХААХҮЯ-нд техникийн ажлын хэсэг байгуулагдсан, төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн талаар конференци зохион байгуулсан, Малын эрүүл мэндийн тухай хууль /2017/, Эм, эмнэлгийн хэрэглэгдэхүүний хуулийн төсөлд хүн, малд хэрэглэх нянгийн эсрэг эмийг зөвхөн эмчийн жороор олгох хуулийн заалтуудыг оруулсан, Мал амьтны гаралтай хүнсний түүхий эд дэх эм, пестицидын үлдэгдлийн хяналтын үндэсний

хөтөлбөр /2019-2023/ батлан гаргаж , 2020 онд уг хөтөлбөрийн хэрэгжилтэнд хяналт үнэлгээ хийсэн зэрэг дэвшилттэй талууд байгаа хэдий ч үндэсний хэмжээнд нянгийн тэсвэржилтийн эсрэг эрүүл мэнд, хүнс хөдөө аж ахуйн салбар хамтран ажиллах механизм бүрдээгүй, төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хамтран хийх ажил хийгдээгүй байна. Мөн салбаруудын мэдээллийг нэгтгэх, дүн шинжилгээ хийх, бодлого шийдвэр гаргахад хэрэглэх ажил хангалтгүй байна.

Ковид 19 цар тахлын дэгдэлтээс шалтгаалан НТ-ийн дэлхийн сүлжээнд хүн, мал эмнэлгийн лабораториудыг хамруулах зорилгоор ДЭМБ-аас мэргэжилтэн урьж сургалт явуулах, НТ-ийн эдийн засгийн ачааллыг тодорхойлох арга, аргачлалд суралцах, дэлхийн сүлжээнд хүн, мал эмнэлгийн лабораториудыг хамруулж, мэдээлэл солилцох үйл ажиллагаа хийгдээгүй, мөн “Нянгийн эсрэг эмийн эмчилгээний үндэсний удирдамж” зөвхөн боловсруулах шатанд байгаа учир холбогдох сургалт явуулаагүй байна.

Төлөвлөгөөнд тусгагдсан малын эмийн зохистой хэрэглээ, НТ-ийн асуудлаар интерактив сургалтын хөтөлбөр, сургалтын материал боловсруулах, нянгийн тэсвэржилт, эмийн зохистой хэрэглээний талаарх иргэд, малчдын мэдлэг, хандлага, дадлыг үнэлэх ажил хийгдээгүй нь мал эмнэлгийн салбарт эдгээр ажлыг гардан хийх байгууллага/этгээдийг томилж ажиллуулаагүйтэй холбоотой байж болох юм.

Нянгийн тэсвэржилтийн илрүүлэлт, тандалт, халдварын сэргийлэлт, хяналт (ХСХ) - ыг сайжруулах чиглэлээр эрүүл мэндийн байгууллагуудад хэрэгжүүлсэн ажлуудыг цаашид бүх эмнэлгүүдэд хэвшил болгох, мал эмнэлгийн салбарын ХСХ-ын удирдамжийг олон улсын удирдамжид нийцүүлэн боловсруулж мөрдөх, мал эмнэлгийн лабораториудыг WHONET үндэсний сүлжээнд холбох, улмаар НТ-ийн тандалтын дэлхийн сүлжээ (GLASS)-нд нэгдэх шаардлагатай.

Хагас биелэлттэй ажлуудын хувьд хүний эрүүл мэнд болон мал эмнэлгийн салбарт аль алинд нь хийгдэх НТ-ийн мэдээ мэдээллийг цуглуулж, эргэн мэдээлэх тогтолцоог бүрдүүлэх, НТ-ийн үндэсний сүлжээнд лабораториудыг хамруулах, нянгийн эсрэг эмийн хэрэглээний судалгаа хийх зэрэг мал эмнэлгийн салбарт төлөвлөсөн ажлууд хараахан хэрэгжээгүй байна.

Хүний эрүүл мэндийн салбарт антибиотикийн хэрэглээний тандалт судалгааг ДЭМБ-ын аргачлалаар тооцоолон гаргасан нь сайшаалтай, цаашид мал эмнэлгийн салбар дахь антибиотикийн хэрэглээний судалгааг хийж үндэсний хэмжээний тоо баримттай болох нь зүйтэй. Энэ төлөвлөгөөнд орсон, хэрэгжүүлж амжаагүй ажлуудыг даргаагийн шатны төлөвлөгөөнд тусгах шаардлагатай байна.